

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

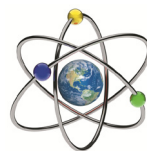
No9(2)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 276 sahifa,
11-sentyabr, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Woosyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (PhD)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis instituti dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Raxmonova Z. A. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Rakhmonova Z.A. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oğlu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Ta'lim va mehnat bozori o'rtasidagi uzviylik va uzluksizlik masalalari: muammoning nazariy va amaliy jihatlar.....	10
A. A. Alimov, M. A. Rustamboyeva	
Bolalarda didaktik o'yinlar asosida aqliy faolligini rivojlantirish	16
Ismoilova Sabina Erkin qizi	
Ingliz tilida og'zaki nutq kompetensiyasining mazmuni, tuzilmasi va tarkibiy komponentlari	22
Nazarov Zafarjon Abdullajon o'g'li	
Sun'iy intellekt texnologiyalari asosida talabalarining mustaqil ta'lim faoliyatini rivojlantirishning pedagogik tizimini takomillashtirish	26
Sabirova Gulmira Sadik qizi	
Реализация компетентностного и нейродидактического подходов в профессиональной подготовке специалистов профессионального образования	32
Азизова Асалхон Руслановна	
Развитие воображения учащихся с нарушением зрения в процессе изобразительной деятельности... ..	36
Бектурдиева Шохид Сатиболдиевна	
Musiq ta'limida raqamli texnologiyalar asosida o'quvchilarning musiqiy-kognitiv salohiyatini rivojlantirish metodikasini takomillashtirish	44
Rustamjonova Dilhas Ravshanbek qizi	
Tarbiyaviy jarayonlarda texnologik yondashuvni tadbiq etishning pedagogik imkoniyatlari	50
Raxmatova Mexrinaz Majitovna	
Bo'lajak maxsus pedagoglarni inklyuziv ta'lim sharoitida ko'rishida muammolari bo'lgan bolalar bilan ishlashga tayyorlashning ilmiy-metodik asoslari.....	54
Xusnuddinova Zulayxo Xamidullayevna	
Biologiya fanini o'qitishda biologiya (maxsus pedagogika: logopediya) yo'nalishi talabalarining tanqidiy fikrlashini rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari	61
Hakimova Musharraf Fozilovna, Hasanova Zebo Davlatovna	
Rus tilini o'qitish jarayonida talabalarining kasbiy-kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirish metodlari... ..	66
Alisherova Guldiora Fazogir qizi	
Taekvondo kyorugi sportchilari o'rta sinf o'g'il bolalarining surunkali og'riq tarqalishi	70
Boymirzozoda Islomjon Ergash o'g'li	
Orolbo'yi mintaqasida ekologik xavfsizligini ta'minlashning siyosiy-huquqiy asoslari.....	77
Kurbanbayeva Ulbosin Jumag'aliyevna	
Communicative Tasks to Develop English Speaking Skills in Grades 3-4	81
Malika Mutalliyeva	
SHAF-modeli asosidagi psixologik-pedagogik korreksion dasturning talabalarda chet tilini o'rganish samaradorligiga ta'siri	85
Ruzmetova Zilolakhon Dilmuradovna	
Boshlang'ich ta'lim mazmunini aksiologik paradigma asosida tizimlashtirishning pedagogik samaradorligi... ..	89
Shabbazova Dilfuza Ro'zikulovna	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida yumshoq (soft skills) ko'nikmalarni shakllantirishning pedagogik va metodologik asoslari	95
Yakubjonov Xasan Qahramonovich	
Yuqori sinf o'quvchilarining ingliz tilida o'qish kompetensiyasini rivojlantirishning lingvometodik asoslari	99
Zarifa Ko'paysinova	
Oliy ta'lim talabalarida epistemik agentlikni rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari.....	103
Nabiyeva Aziza Komil qizi	

Alohida ta'lim ehtiyojlari bo'lgan o'quvchilarga texnologiya fanini o'qitishda assistiv va raqamli texnologiyalardan foydalanish kompetensiyasi.....	107
Abdujabbarova Zulfiya Usmanovna	
Ishsiz ayollarda umumiy hissiy yo'nalganlik va o'z-o'ziga munosabat o'rtasidagi psixologik bog'liqlik	114
Jurayeva Shaxnoza Saatmuradovna	
Kasaba uyushmalari xodimlarida tashkilotchilik-kommunikativ qobiliyatlarning psixologik xususiyatlari	119
Sharipov Hayotjon Safarovich	
Oliy ta'lim muassasalari o'qituvchilarida kreativlik muammosining ilmiy-nazariy asoslari	125
Xolturayev Asqarjon Panjiyevich	
Bo'lajak nemis tili o'qituvchilarida til ko'nikmalarini rivojlantirishning lingvokognitiv asoslari va lingvodidaktik qiyinchiliklari.....	129
Atadjanova Shaxnoz Abbasovna, Jumayeva Gulxan Amrullayevna	
Harakatni analitik tahlil qilish asosida texnik tayyorgarlikni rivojlantirish samaradorligi.....	135
Jonibekova Fotimaxon G'ulomjon qizi	
The Role of School, Family, and Society in Advancing Inclusive Education	140
Solomons Donovan Benedict	
Nemis tilini o'qitishda sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanishning didaktik imkoniyatlari va kommunikativ kompetensiyani rivojlantirishdagi samaradorligi	145
Sabirova Dana Davronovna	
Shaxs emotsional regulyatsiyasining stressga chidamlilik darajasiga ta'siri	150
Nurmatov Azizbek Nuraliyevich, Turaeva Manzura	
Talabalarda ilmiy muloqot to'siqlarini yengishning psixolingvistik modellari	154
Ataxanova Asaloy Alisher qizi	
Ingliz tilida akademik yozuv kompetensiyasini generativ sun'iy intellekt vositasida rivojlantirish	161
Bakiyeva Durdona Baxtiyarovna	
Zamonaviy jamiyatda qizlarning ma'naviy kamolotini kitobxonlik vositasida rivojlantirishning ijtimoiy-pedagogik xususiyatlari	164
Norqobilova Pardaxol Rahmatovna	
Para stol tennisining paydo bo'lishi, tasniflash tizimi va rivojlanish tendensiyalari	168
Usmonova Hayotxon Akmaljon qizi	
Ta'lim va tarbiya nazariyasi hamda metodikasi doirasida "Funksiya va uning limiti" mavzusini o'qitishda zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish metodikasi	172
Sodiqova Nodira Muhiddinovna	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida kitobxonlik xususiyatini shakllantirishda oilaviy muhitning roli	177
Soliyev Mirzoxid Tursunxo'jayevich	
VIII–IX sinf o'quvchilarining kimyo fanidan differensial mustaqil ta'lim faoliyatini rivojlantirish	182
A. J. Kurbanbayeva, Xabiyeva Gulbaxor Mangliboy qizi	
Sun'iy intellekt asosida tabiiy fanlarni o'qitishning pedagogik modeli: nazariya va amaliyot.....	186
Qurbanbayev Baxtiyar Baxitovich	
Finlandiya tajribasi asosida maktabni boshqarishning zamonaviy modeli va pedagoglarni salohiyatini oshirish: ta'lim sifatini yangi bosqichga ko'tarishdagi o'rni.....	194
Komilova Ziroatxon Murodjon qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida vokal ijrochiligi qobiliyatlarini shakllantirishning pedagogik zarurati va mexanizmlari	199
Sobirova Nasiba Aliyor qizi	
Adaptiv-rezidentura modelining konseptual arxitekturasini va bosqichlararo bog'liqligi.....	205
Ataxanov Xamidillo Kozimjanovich	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning axloqiy sifatlarini shakllantirishda xalq og'zaki ijodi namunalaridan foydalanishning interaktiv metodikasi	212
Toshquvatova Gulchehra Mirpulat qizi	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning gimnastika vositalari orqali jismoniy faolligini oshirish	215
Kurbonova Shodiya Baxtiyor qizi	

Tabiiy fanlarni o'qitishda o'quv-loyiha ishlarini tashkil etish metodikasi	219
Boymatov Bekzod Xidirboyevich	
Boshlang'ich sinf darslarida didaktik usullardan foydalanishning o'ziga xos jihatlari	225
Nishanova Gulbahor Xamidjonovna	
Insultning o'tkir va erta tiklanish davrlarida nutq buzilishlarini aniqlash va individual logopedik reabilitatsiya asosida nutq funksiyasini tiklashni takomillashtirish	229
Yusupova Feruza Akiljanovna	
Ta'lim sohasida jismoniy tarbiya va sportning o'rni va ahamiyati.....	233
Xudaykulov Zafar Beknazarovich	
Talabalarda sog'lom ma'naviy muhitga qadriyatli munosabatlarni rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari	240
Davronova Dildora Saidovna	
Metakognitiv o'qish strategiyalarining mazmuni, tuzilmasi va kognitiv o'qish strategiyalari bilan o'zaro aloqasi	245
Matrasulova Iroda Maksud qizi	
Bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarini savod o'rgatishga tayyorlash pedagogik muammo sifatida va uning o'rganilganlik darajasi	249
Matyakubova Yulduzxon Atabekovna	
Talabalarining madaniyatlararo muloqot kompetensiyasini takomillashtirishda ingliz folklor materiallarini tanlash mezonlari	253
Maxsudaliyeva Ra'noxon Baxodir qizi	
Talabalarda yengil atletikaga qiziqishni oshirish va motivatsiya omillari.....	259
Muqimov Olim Ergashevich	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarini ijtimoiylashtirishda o'qituvchining fasilitatorlik roli	266
Ortiqboyeva Zumradxon Xasanboy qizi	
Yoshlar o'rtasida huquqbuzarliklar profilaktikasida idoralararo pedagogik hamkorlikning tizimli mexanizmlari	271
Raxmonov Muhammadali Abdullajon o'g'li	

TALABALARNING MADANIYATLARARO MULOQOT KOMPETENSIYASINI TAKOMILLASHTIRISHDA INGLIZ FOLKLOR MATERIALLARINI TANLASH MEZONLARI

Maxsudaliyeva Ra'noxon Baxodir qizi

Namangan davlat universiteti tayanch doktoranti
ranoxonmaxsudaliyeva@gmail.com

Annotatsiya: Mazkur nazariy-metodik tadqiqot oliy ta'lim muassasalarida ingliz tilini o'qitish jarayonida talabalarning madaniyatlararo muloqot kompetensiyasini takomillashtirishga xizmat qiluvchi ingliz folklor materiallarini tanlash mezonlarini ilmiy-metodik jihatdan asoslashga bag'ishlangan. Tadqiqotda ingliz folklori tayyor didaktik vosita sifatida emas, balki maqsadli ilmiy saralash va pedagogik transformatsiyani talab qiluvchi lingvomadaniy resurs sifatida talqin etiladi. Folklor materiallarini tanlashda autentiklik, madaniy mazmundorlik, lingvodidaktik maqsadga muvofiqlik, talabalarning til tayyorgarligi darajasiga moslik, pedagogik transformatsiya imkoniyati hamda etik muvofiqlik kabi mezonlarning ahamiyati asoslanadi. Mazkur mezonlar ingliz folklor materiallarining nafaqat lingvistik mazmunini, balki ularda mujassam bo'lgan madaniy qadriyatlar, milliy dunyoqarash va kommunikativ xususiyatlarni ham ta'lim jarayoniga maqsadli integratsiya qilish imkonini beradi. Taklif etilgan mezonlarning empirik validligi va pedagogik samaradorligini keyingi tajriba-sinov ishlari asosida tekshirish zarur.

Kalit so'zlar: madaniyatlararo muloqot kompetensiyasi, ingliz folklori, folklor materiallarini tanlash, lingvodidaktik mezonlar, autentiklik, madaniy mazmundorlik, pedagogik transformatsiya, etik muvofiqlik.

Abstract: This theoretical and methodological study is devoted to the scholarly and methodological substantiation of criteria for selecting English folklore materials aimed at enhancing university students' intercultural communicative competence in English language teaching. The study considers English folklore not as a ready-made didactic tool, but as a linguocultural resource requiring purposeful scholarly selection and pedagogical transformation. It substantiates the significance of such criteria for selecting folklore materials as authenticity, cultural richness, linguodidactic appropriateness, suitability for students' language proficiency levels, potential for pedagogical transformation, and ethical appropriateness. These criteria make it possible to purposefully integrate into the educational process not only the linguistic content of English folklore materials but also the cultural values, national worldview, and communicative features embodied in them. The empirical validity and pedagogical effectiveness of the proposed criteria need to be examined through subsequent experimental research.

Key words: intercultural communicative competence, English folklore, folklore material selection, linguodidactic criteria, authenticity, cultural richness, pedagogical transformation, ethical appropriateness.

Аннотация: Данное теоретико-методическое исследование посвящено научно-методическому обоснованию критериев отбора материалов английского фольклора, способствующих совершенствованию межкультурной коммуникативной компетенции студентов в процессе обучения английскому языку в высших учебных заведениях. В исследовании английский фольклор рассматривается не как готовое дидактическое средство, а как лингвокультурный ресурс, требующий целенаправленного научного отбора и педагогической трансформации. Обосновывается значимость таких критериев отбора фольклорных материалов, как аутентичность, культурная содержательность, лингводидактическая целесообразность, соответствие уровню языковой подготовки студентов, возможность педагогической трансформации и этическая приемлемость. Данные критерии позволяют целенаправленно интегрировать в образовательный процесс не только лингвистическое содержание материалов английского фольклора, но и воплощенные в них культурные ценности, национальное мировоззрение и коммуникативные особенности. Эмпирическая валидность и педагогическая эффективность предложенных критериев требуют дальнейшей проверки в ходе опытно-экспериментальной работы.

Ключевые слова: межкультурная коммуникативная компетенция, английский фольклор, отбор фольклорных материалов, лингводидактические критерии, аутентичность, культурная содержательность, педагогическая трансформация, этическая приемлемость.

KIRISH

Globallashuv sharoitida ingliz tilini bilish grammatik me'yorlar, lug'at boyligi va nutqiy ko'nikmalar majmui bilan chegaralanmaydi. Talaba boshqa madaniyat vakilining fikrlash tarzi, qadriyatlari, muloqot me'yorlari va ramziy tasavvurlarini anglay olishi, o'z madaniy pozitsiyasini izohlashi hamda turli qarashlar o'rtasida vositachilik qilishi zarur. Shu bois xorijiy til ta'limi mazmunida madaniyatlararo muloqot kompetensiyasini rivojlantirish alohida metodik natija sifatida belgilanishi lozim.

Mazkur kompetensiyani rivojlantirishda folklor materiallari alohida imkoniyatga ega. Ertak, afsona, rivoyat, ballada, maqol, topishmoq va bolalar folklori shakllarida xalqning tarixiy xotirasi, ijtimoiy rollari, axloqiy tanlovlari, tabiatga munosabati, qo'rquv va umidlari badiiy kodlangan holda namoyon bo'ladi. Folklor matni qisqa va esda qolarli bo'lishi mumkin, biroq uning mazmuni yuzaki syujetdan ancha kengdir. Qahramonning harakati, mukofot yoki jazo mantig'i, makon tasviri, takroriy formula va ramzlar muayyan davr hamda ijtimoiy guruhning tajribasi bilan bog'langan.

Shu bilan birga, har qanday folklor namunasi avtomatik ravishda madaniyatlararo ta'lim materiali bo'la olmaydi. Matn lingvistik jihatdan haddan tashqari murakkab, mazmunan stereotipik, tarixiy kontekstdan uzilgan, talabalar ehtiyojiga befarq yoki bo'lajak kasbiy faoliyatga aloqasiz bo'lishi mumkin. Material tanlashda bu unsurlarni e'tiborsiz qoldirish madaniyatlararo sezgirlikni rivojlantirish o'rniga stereotiplarni mustahkamlashi mumkin.

Chet tilini o'qitish metodikasida maqsad, mazmun, metod, vosita va mashqlar tizimi o'zaro bog'liq tarkiblar sifatida talqin qilinadi. O'quv materiali maqsadga muvofiq saralanmasa, mazmunan qiziqarli matn ham kutilgan pedagogik natijani bermaydi^[4]. Shunday ekan, folklori tanlash metodikaning yordamchi bosqichi emas, balki ta'lim maqsadini o'quv faoliyati va kutiladigan natija bilan bog'laydigan didaktik qarordir.

Mazkur qaror kommunikativ vazifa, talaba ehtiyoji, til darajasi va mashg'ulot sharoitining birligiga tayanadi. Autentik materialning mazmuni bilan undan kelib chiqadigan topshiriq hamda kommunikativ mahsul o'zaro muvofiq bo'lgandagina matn o'quv resursiga aylanadi^[5]. Shu nuqtayi nazardan folklor "o'qish va tarjima qilish" obyekti emas, madaniy ma'noni talqin qilish, qiyoslash va muzokara qilishga undaydigan resurs sifatida baholanishi kerak.

Materialning madaniyatlararo salohiyati bilim, munosabat, talqin qilish, o'zaro bog'lash, yangi ma'lumotni kashf etish va tanqidiy madaniy anglashning qaysi birini faollashtira olishi bilan belgilanadi^[6]. Demak, matnda madaniy faktlarning mavjudligi yetarli emas; u talabaning dalil asosida fikr yuritishi va o'z pozitsiyasini qayta ko'rib chiqishi uchun interpretativ vaziyat yaratishi zarur.

Ingliz folklorini tanlashni murakkablashtiradigan belgilardan biri variantlilikdir. Bir ertakning turli davr va hududlarda qayd etilgan shakllari syujet, qahramon, axloqiy xulosa va auditoriya jihatidan farqlanadi; shu sababli ertak o'zgarmas meros emas, ijtimoiy sharoitda qayta aytiladigan va qayta ma'nolantiriladigan janr sifatida ko'riladi. Tanlov, binobarin, asarning^[10] mashhuriligiga emas, aniq variantning kelib chiqishi va didaktik maqsadga muvofiqligiga asoslanadi.

Mavjud amaliyotda esa folklor tanlash ko'pincha matnning qisqaligi, mavzuning qiziqarliligi yoki internetda mavjudligi bilan cheklanadi. Mazmunning ishonchliligi, manba kelib chiqishi, madaniy kodlarning talqin imkoniyati, kommunikativ topshiriqqa aylantirish darajasi va etik tavakkalchilik tizimli tekshirilmaydi. Natijada talabalar syujetni biladi, ammo madaniy ma'noni dalil asosida izohlash, o'z va o'zga madaniyatni qiyoslash hamda boshqa nuqtayi nazar bilan muloqotga kirishish imkoniga ega bo'lmaydi.

Tadqiqotning maqsadi talabalarning madaniyatlararo muloqot kompetensiyasini takomillashtirishga yo'naltirilgan ingliz folklor materiallarini tanlash mezonlarini ilmiy-nazariy jihatdan asoslash va mezonli baholash matritsasini ishlab chiqishdan iborat. Tadqiqot savollari quyidagicha belgilandi: ingliz folklor namunasi qanday lingvodidaktik va madaniy xususiyatlarga ega bo'lishi kerak; mezonlar orasidagi ustuvorlik qanday aniqlanadi; tanlangan matnni o'z holicha qabul qilish, pedagogik moslashtirish yoki rad etish qarori qanday dalillarga tayanadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Material tanlashga oid tadqiqotlar til ta'limi, adabiyot didaktikasi, folklorshunoslik va madaniyatlararo pedagogika kesishgan nuqtada joylashadi. Til o'rgatish materiali axborot tashuvchi matndan kengroq bo'lib, o'rganuvchida e'tibor, hissiy javob, kognitiv faollik va mazmunli til qo'llashni yuzaga keltiradigan tajribani tashkil etadi. Shu bois ta'sirchanlik, o'rganuvchiga aloqadorlik, tabiiy til namunasi va kashf etishga undash material sifatining o'zaro bog'liq ko'rsatkichlari hisoblanadi^[9]. Mazkur yondashuv folklor matnida syujet jozibasi bilan cheklanmay, u tashkil etadigan o'quv faoliyatini ham baholashga asos beradi.

Madaniyatlararo til o'qitish "payqash - qiyoslash - refleksiya - o'zaro ta'sir" izchilligida qurilganda, resurs madaniy ma'noni tayyor xulosa sifatida bermaydi; aksincha, o'rganuvchini belgilarni kuzatish, ularni savolga tutish va o'z pozitsiyasini qayta ko'rishga undaydi. Binobarin, mezon matndagi madaniy axborot miqdorini emas, u orqali amalga oshiriladigan interpretativ va kommunikativ harakatlarni aniqlashi lozim.

Badiiy materialning didaktik qiymati tasavvur, hamdardlik, ovozlarning xilma-xilligi va tanqidiy o'qishni rag'batlantirishida namoyon bo'ladi. Soddalashtirish mazmuniy qatlamlarni yo'qotmasligi, matn esa yosh va til darajasiga mos tayanchlar bilan taqdim etilishi zarur^[2]. Maktabgacha ta'lim yo'nalishida bu talab ikki bosqichli tanlovni belgilaydi: avval universitet talabasining tahliliga mos manba, so'ng bola auditoriyasi uchun mas'uliyatli qayta ishlanadigan variant tanlanadi.

Folklor janrlarining an'anaviyligi, variantliliigi, og'zaki ijro xususiyati va milliy-ma'naviy mazmuni matnni oddiy yozma parcha sifatida baholash mumkin emasligini ko'rsatadi^[7]. Demak, ingliz folklori tanlanganda yozma nusxa bilan birga ijro vaziyati, ovoz, ritm, auditoriya va variant haqidagi bibliografik ma'lumot ham tekshiriladi.

Bolalar folklorining o'yin, takror, ritm, dialog va yosh xususiyatlari bilan bog'liqligi nursery rhyme, riddle, counting-out rhyme va cumulative tale kabi janrlarni faqat leksik soddalik bo'yicha emas, harakat, ishtirok va xotira mexanizmlari bo'yicha ham saralashni talab qiladi^[7]. Bu talab kasbiy yo'naltirilganlik va yoshga mos transformatsiya mezonlarining folklorshunoslik asosini tashkil etadi.

Autentik materialni tanlashda uning maqsadga muvofiqligi, mazmuniy qiymati, til murakkabligi, o'rganuvchi yoshi va qiziqishi, shuningdek, topshiriqqa aylantirish imkoniyati o'zaro birgalikda ko'rib chiqilishi kerak; bitta belgi boshqa kamchiliklarni avtomatik qoplamaydi^[7]. Ushbu xulosa folklor namunasini tanlashda ham manba, mazmun, auditoriya va didaktik foydalanish imkoniyatini yagona tahlil birligi sifatida olish zarurligini tasdiqlaydi.

Adabiyotlar tahlili uchta bo'shliqni ko'rsatdi.

Birinchidan, umumiy material yaratish prinsiplari folklorning variantlilik va madaniy kodlanganlik xususiyatlarini to'liq qamrab olmaydi.

Ikkinchidan, folklorshunoslik tavsiflari har doim ham xorijiy til darsining kommunikativ natijalariga aylantirilmagan.

Uchinchidan, mavjud ishlarda materialni "qabul qilish - moslashtirish - rad etish" qarorini shaffof asoslaydigan integral matritsa yetarli darajada ishlab chiqilmagan.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot nazariy-metodik dizaynda amalga oshirildi. Manbalar chet tilini o'qitish metodikasi, materiallar dizayni, madaniyatlararo kompetensiya, folklor nazariyasi va bolalar adabiyoti yo'nalishlarini qamrab oldi. Tahlilda kontent-tahlil, qiyosiy tahlil, pedagogik modellashtirish va mezonli ekspertiza usullari qo'llandi.

Birinchi bosqichda manbalardan material tanlashga doir konseptlar ajratildi: autentiklik, maqsadga muvofiqlik, til darajasi, madaniy axborot, interpretativ ochiqlik, auditoriya, etik xavfsizlik, variantlilik va topshiriqqa aylantirish imkoniyati.

Ikkinchi bosqichda ular folklorning janriy xususiyatlari bilan qiyoslandi.

Uchinchida bosqichda takroriy tushunchalar birlashtirilib, mustaqil mezonlar va kuzatiladigan indikatorlarga aylantirildi.

To'rtinchi bosqichda har bir mezon uchun ilmiy asos, tekshiriladigan indikator va tanlash qarori belgilandi.

Baholash birligi sifatida alohida folklor materiali olindi. "Material" tushunchasi faqat matnni emas, uning manbasi, variant haqidagi ma'lumot, audio yoki vizual ijrosi, madaniy sharhi va u bilan bajarilishi mumkin bo'lgan topshiriqlar majmuini anglatadi. Har bir mezon "mos", "qisman mos" yoki "mos emas" shaklida tavsiflanadi va bahoga matn, manba yoki rejalashtirilgan topshiriqdan olingan dalil ilova qilinadi. Mezonlar empirik validatsiyadan o'tmaganligi sababli ularga sun'iy sonli og'irlik yoki umumiy o'tish bali berilmadi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Nazariy manbalar qiyosiy tahlil qilinganda material tanlashga doir talablar uch guruhda birlashdi: manbaning ishonchliliigi, matnning lingvomadaniy sifati va undan ta'lim jarayonida foydalanish imkoniyati. Ushbu guruhlar asosida ingliz folklor materiallarini tanlashning o'nta o'zaro bog'langan mezonni tizimlashtirildi. Jadvalda olimlar yoki asarlar sanalmaydi; unda nazariy tahlildan kelib chiqqan amaliy talablar va tekshirish belgilari beriladi.

Tanlash mezonlari	Amal qilinadigan talab	E'tibor beriladigan tekshirish belgisi
1. Ta'lim maqsadiga muvofiqlik	Material madaniyatlararo bilim, talqin, qiyoslash, vositachilik yoki tanqidiy refleksiya natijalaridan kamida biriga xizmat qilishi kerak.	Matn bilan bajariladigan topshiriq va kutiladigan kompetensiya natijasi oldindan aniq yoziladi; aloqa mavjud bo'lmasa material tanlanmaydi.
2. Manbaviy ishonchlilik	Folklor namunasining nashri, to'plovchisi yoki tuzuvchisi, qayd etilgan hududi, varianti va qayta ishlanish holati aniqlanishi kerak.	Muallifsiz sayt, kelib chiqishi noma'lum qayta hikoya, noto'g'ri milliy atributsiya va asl manbasi tekshirilmagan tarjimaga tayanilmaydi.
3. Janriy autentiklik	Material tanlangan janrning og'zaki ijro, takror, ritm, formulaviylik, variantlilik yoki dialogiklik kabi asosiy belgilarini saqlashi kerak.	Faqat syujet qolib, janrga xos til va ijro xususiyati yo'qolgan keskin soddalashtirilgan nusxa autentik namuna sifatida olinmaydi.
4. Lingvistik tushunarlilik	Leksika, grammatika, matn hajmi va nutq sur'ati talabaning til darajasida mazmunni anglashga imkon berishi kerak.	Notanish so'zlar, arxaizm va dialektizmlar madaniy tahlilni to'sib qo'ymasligi; zarur bo'lsa glossariy, audio, vizual tayanch yoki parallel matn berilishi kerak.
5. Madaniy representativlik	Matndagi qadriyat, norma, ramz, marosim va ijtimoiy rollar tarixiy hamda hududiy kontekst bilan tushuntirilishi kerak.	Bitta ertak yoki bitta qahramon butun Britaniya yoxud "ingliz madaniyati"ning o'zgarish belgisi sifatida umumlashtirilmaydi.
6. Interpretativ ochiqlik	Material biryozlama axloqiy xulosani yodlatishdan ko'ra, matniy dalilga tayangan bir nechta talqinni muhokama qilishga imkon berishi kerak.	"Kim haq?" tipidagi yopiq savollar bilan cheklanmay, sabab, nuqtayi nazar, qadriyatlar to'qnashuvi va muqobil talqinni ochadigan savollar tuziladi.
7. Kommunikativ ishlovchanlik	Matn qiyoslash, dalillash, madaniy ma'noni muzokara qilish, vositachilik yoki refleksiv dialog vazifasiga aylantirilishi kerak.	Faoliyat faqat mazmunni qayta aytish va tarjima qilish bilan tugamasligi; talaba aniq og'zaki yoki yozma kommunikativ mahsul yaratishi kerak.
8. Auditoriyaga muvofiqlik	Universitet talabasining til-kognitiv darajasi bilan maktabgacha yoshdagi bolaga mo'ljallangan keyingi adaptatsiya talablari alohida hisobga olinishi kerak.	Talaba uchun tanqidiy tahlil qilinadigan asl material bolaga bevosita berilmaydi; yoshga mos variant alohida pedagogik qaror asosida tayyorlanadi.
9. Etik va inklyuziv xavfsizlik	Zo'ravonlik, kamsitish, gender tengsizligi, irqiy yoki diniy stereotip hamda "begona" obrazining berilishi oldindan tahlil qilinishi kerak.	Muammoli mazmun tanqidiy sharh va xavfsiz topshiriq bilan boshqarilsa moslashtiriladi; zararli mazmunni pedagogik jihatdan boshqarib bo'lmasa material rad etiladi.
10. Adaptatsiyada madaniy yaxlitlik	Qisqartirish yoki soddalashtirish jarayonida asosiy ramz, konflikt, nuqtayi nazar, janriy ohang va madaniy ma'no saqlanishi kerak.	Moslashtirilgan variant asl manba bilan qiyoslanadi; mazmun buzilsa boshqa variant tanlanadi, zarur holatda asl parcha va izoh parallel beriladi.

Manbaviy autentiklik mezonlari "eski bo'lsa - autentik" degan qarashni rad etadi. Autentiklik matnning kelib chiqishi, qayd etilgan varianti, tarjimon yoki muharrir aralashuvi hamda ijro konteksti haqida tekshiriladigan ma'lumot mavjudligini anglatadi. Internetdagi muallifsiz va manbasiz qayta hikoya qilingan nusxa lingvistik jihatdan qulay bo'lsa ham, madaniyatlararo xulosa chiqarish uchun ishonchli asos bermaydi.

Madaniy mazmundorlik va interpretativ ochiqlik bir-biridan farqlanadi. Bir matnda ko'p madaniy detallar bo'lishi, biroq ular faqat fakt sifatida qolishi mumkin. Interpretativ ochiq material esa talabalarga "qahramon nima qildi?" savolidan "nima uchun bu harakat ma'qullangan, kimning nuqtayi nazari ustun va boshqa talqin qanday dalillanadi?" savollariga o'tish imkonini beradi. Shu tariqa folklor madaniy axborot omboridan refleksiv muloqot manbasiga aylanadi.

Lingvistik muvofiqlik matnni haddan tashqari soddalashtirish bilan teng emas. Arxaizm, dialektizm va formulaviy iboralar folklorning madaniy rangini saqlaydi. Ular soni boshqariladigan va izoh, audio yoki kontekst bilan ochiladigan bo'lsa, o'quv qiymatiga ega. Biroq til yuklamasi madaniy vazifani siqib chiqarsa, qisqartirilgan yoki parallel variant tanlanishi lozim.

Etik xavfsizlik mezonni muammoli materialni avtomatik ravishda taqiqlamaydi. Universitet talabasi uchun stereotip yoki zo'ravonlikni tanqidiy tahlil qilish qimmatli bo'lishi mumkin. Ammo maktabgacha yoshdagi auditoriyaga ko'chirishda hissiy xavfsizlik, inklyuzivlik va yosh xususiyati ustuvor bo'ladi. Shu sababli ekspertiza yakunida uch xil qaror chiqariladi: o'z holicha qabul qilish, aniq o'zgartirishlar bilan moslashtirish yoki didaktik maqsadga nomuvofiqligi sababli rad etish.

Tanlash yakuni arifmetik yig'indi bilan emas, mezonlar profili va daliliy izoh bilan chiqariladi. Maqsadga muvofiqlik, manbaviy ishonchlilik hamda etik xavfsizlik kritik shartlardir: ushbu shartlardan biri bajarilmasa, boshqa kuchli tomonlar materialni avtomatik qabul qilishga asos bo'la olmaydi. Qisman mos material uchun aynan qaysi til birligi, kontekst, topshiriq yoki etik ramka o'zgartirilishi yozma ravishda ko'rsatiladi; shundan keyingina u qayta ekspertizadan o'tkaziladi.

Ishlab chiqilgan tizimning asosiy metodik ahamiyati shundaki, u folklor materialini tanlashni subyektiv did yoki matnning ommabopligi doirasidan chiqaradi. O'qituvchi "bu ertak qiziqarli" degan umumiy baho o'rninga uning manbasi, madaniy qatlamlari, til yuklamasi, muloqot hosil qilish imkoniyati, kasbiy vazifaga aloqasi va etik tavakkalchiligini ketma-ket tekshiradi. Natijada tanlov hujjatlashtiriladigan pedagogik qarorga aylanadi.

Madaniy jihatdan boy ballada lingvistik murakkabligi sababli bevosita foydalanishga yaroqsiz bo'lishi mumkin. Qisqa va sodda nursery rhyme esa ritmik jihatdan samarali, ammo kontekstsiz taqdim etilganda madaniy xulosaga olib kelmaydi. Shuning uchun yakuniy hukm bitta belgi yoki umumiy taassurotga emas, mezonlarning to'liq profiliga tayanishi kerak.

Taklif etilgan yondashuv bilim, munosabat, talqin, kashf etish va tanqidiy anglashni materialning ichki imkoniyatlari bilan bog'laydi^[3]. Madaniy mazmundorlik kognitiv komponent uchun zarur; interpretativ ochiqlik refleksiv komponentni faollashtiradi; kommunikativ salohiyat xulq-atvoriy komponentga sharoit yaratadi; etik xavfsizlik va ko'p nuqtayi nazarlilik esa affektiv komponentni qo'llab-quvvatlaydi. Demak, tanlangan matn kompetensiyaning bitta emas, o'zaro bog'liq bir necha tarkibiy qismini ishga tushirishi kerak.

Folklori oddiy yozma matnga tenglashtirmaslik og'zaki ijro, variantlilik, ritm, takror va auditoriya bilan aloqadorlikni baholash tarkibiga kiritishni talab etadi^[7]. Masalan, topishmoq faqat javob topish uchun emas, ikki madaniyatda predmetning qaysi belgisi muhim deb ko'rilishini muhokama qilish uchun tanlanadi; maqol esa so'zma-so'z ekvivalent izlashdan ko'ra, vaziyatga bog'liq pragmatik vazifani qiyoslashga xizmat qiladi.

Maktabgacha ta'lim yo'nalishi kontekstida kasbiy yo'naltirilganlik va yoshga mos transformatsiya alohida ahamiyatga ega. Talaba ingliz folklor asarini universitet darajasida tanqidiy o'rganadi, keyin uning ayrim unsurlarini bolalar uchun pedagogik jihatdan qayta loyihalaydi. Bu ikki jarayonni aralashtirish mumkin emas: bolaga moslashtirish ilmiy tahlilni soddalashtirish emas, balki tahlil natijasiga tayangan mas'uliyatli didaktik qarordir.

Material tanlashda "Britaniya madaniyati"ni bir butun va o'zgarmas hodisa sifatida taqdim etishdan saqlanish lozim. Angliya, Shotlandiya, Uels va Shimoliy Irlandiya folklor an'analari, mahalliy variantlar, tarixiy qatlamlar hamda zamonaviy qayta ishlanmalar o'rtasida farqlar mavjud. Korpus janriy va hududiy muvozanatni saqlamas, talabada bitta mashhur ertak butun ingliz madaniyatini ifodalaydi degan noto'g'ri tasavvur paydo bo'lishi mumkin.

Autentiklik bilan tushunarlilik o'rtasidagi ziddiyatni "asl yoki soddalashtirilgan" kabi keskin qarama-qarshilik orqali hal qilib bo'lmaydi. Kuchli metodik yechim parallel taqdimotdir: qisqa moslashtirilgan matn asosiy o'quv materiali bo'ladi, asl variantdan tanlangan parcha, audio ijro va manba izohi esa madaniy dalil sifatida qo'shiladi. Shunda talaba ham mazmunli muloqotga kirisha oladi, ham folklorning til va ijro xususiyatlarini ko'radi.

Tanlash ketma-ketligi avval manbaviy ishonchlilikni, keyin lingvomadaniy sifatni, undan so'ng didaktik ishlovchanlikni tekshirishni talab qiladi. Manbasi noma'lum materialning qulay tili yoki jozibali syujeti uning ilmiy ishonchliligini tiklamaydi. Aksincha, ishonchli manba ham talaba darajasiga, madaniyatlararo vazifaga va etik talablarga mos kelmasa, bevosita qo'llanmaydi. Shu sababli qabul qilish, moslashtirish va rad etish qarorlari mezonlar bo'yicha yozma dalil bilan asoslanadi.

Baholash matritsasiidan foydalanishda ekspertlar dastlab bir xil namunalar asosida kalibrlanishi kerak. Har bir mezon bo'yicha ikki yoki uchta material birgalikda tahlil qilinib, hukmni tasdiqlovchi matniy va bibliografik dalillar muhokama qilinadi. Keyinchalik kamida ikki ekspertning xulosalari taqqoslanib, tafovutlar izohlanadi. Bunday tartib subyektivlikni butunlay yo'qotmasa ham, qarorlarning shaffofligi va takrorlanuvchanligini oshiradi.

Tadqiqotning cheklovi uning nazariy-metodik xususiyatidir. Taklif etilgan o'nta mezon ilmiy manbalar asosida ishlab chiqildi, ammo hozircha tajriba yo'li bilan validatsiya qilinmagan. Kelgusida mutaxassislar ekspertizasi, ekspertlararo muvofiqlik koeffitsiyenti, tajriba va nazorat guruhlaridagi pretest-posttest natijalari hamda talabalarining madaniy kundaliklari tahlili orqali mezonlarning amaliy samaradorligini tekshirish zarur.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Talabalarning madaniyatlararo muloqot kompetensiyasini takomillashtirish uchun ingliz folklor materiallarini tanlash maqsadli, dalillangan va ko'p mezonli jarayon bo'lishi lozim. Folklorning mashhurligi, qisqaligi yoki qiziqarliligi o'z-o'zicha yetarli emas. Material ishonchli manbaga, madaniy mazmunga, boshqariladigan til yuklamasiga, turli talqin imkoniyatiga va real kommunikativ vazifaga ega bo'lishi kerak.

Tadqiqot natijasida maqsadga muvofiqlik, manbaviy va janriy autentiklik, lingvistik tushunarlilik, madaniy reprezentativlik, interpretativ salohiyat, kommunikativ ishlovchanlik, auditoriyaga muvofiqlik, etik xavfsizlik, janriy-hududiy muvozanat hamda adaptatsiyada madaniy yadroni saqlashdan iborat o'nta mezon tizimlashtirildi. Daliliy ekspertiza matritsasi materialni qabul qilish, aniq shartlar bilan moslashtirish yoki rad etish qarorini shaf-folashtiradi.

Mazkur mezonlar ingliz tili mashg'ulotlari uchun ishonchli folklor korpusini shakllantirish va bo'lajak maktab-gacha ta'lim mutaxassislarining kasbiy-madaniyatlararo tayyorgarligini kuchaytirishga xizmat qilishi mumkin. Biroq taklifning maqomi nazariy-metodik ekanini saqlash zarur: keyingi bosqichda mezonlarning mazmuniy validligi ekspert bahosi, ekspertlararo muvofiqligi esa alohida empirik tekshiruv orqali aniqlanishi lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Asilova, G. A. (2023). O'zbek tilini xorijiy til sifatida o'qitishda autentik materiallarni tanlash tamoyillari. O'zbekistonda xorijiy tillar, 6(53). <https://doi.org/10.36078/1703970114>.
2. Bland, J. (2013). *Children's Literature and Learner Empowerment*. London: Bloomsbury Academic.
3. Byram, M. (2021). *Teaching and Assessing Intercultural Communicative Competence: Revisited*. Bristol: Multilingual Matters.
4. Jalolov, J. J. (2012). *Chet til o'qitish metodikasi*. Toshkent: O'qituvchi nashriyot-matbaa ijodiy uyi.
5. Jalolov, J. J., Makhkamova, G. T., & Ashurov, Sh. S. (2015). *English Language Teaching Methodology: Theory and Practice*. Toshkent: Fan va texnologiya.
6. Liddicoat, A. J., & Scarino, A. (2013). *Intercultural Language Teaching and Learning*. Chichester: Wiley-Blackwell.
7. Madayev, O. (2010). *O'zbek xalq og'zaki ijodi*. Toshkent: Mumtoz so'z.
8. Safarov, O. (2010). *O'zbek xalq og'zaki ijodi*. Toshkent: Musiqa.
9. Tomlinson, B. (Ed.). (2011). *Materials Development in Language Teaching*. 2nd ed. Cambridge: Cambridge University Press.
10. Zipes, J. (2012). *The Irresistible Fairy Tale: The Cultural and Social History of a Genre*. Princeton: Princeton University Press.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №9(2)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.